

ÉNEK-ZENE**II. A VIZSGA LEÍRÁSA****A vizsga részei**

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	Egy, a vizsgázó által szabadon választott magyar népdal kottája. Társaséneklésnél a kamarapartner biztosítása.
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó	Jól hangolt zongora.	CD lejátszó	Jól hangolt zongora.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint			
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
120 perc		15 perc	
I. Zenefelismerés	II. Zenetörténeti szövegalkotás, Általános zenei alapismeretek, Dallamátírás.	Éneklés, műelemzés, lapról olvasás.	
20 perc	100 perc		
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga**Általános szabályok**

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (20 perc) megoldásával kell kezdeni. A vizsgadolgozatokat a 20. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részen belül a rendelkezésére álló időt (100 perc) tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is megváltoztathatja.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatban a hangzó (CD-n rögzített), a Műjegyzékben található zenei szemelvényeket kell felismerni, megnevezni a vizsgakövetelményekben meghatározottak szerint.

A bejátszások időtartama 1-1,5 perc. Valamennyi zenei idézet egyszer szólal meg. A bejátszások között időt kell adni a feladatok megoldására. A hangzó anyag illetve a feladatlap tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladat megoldására biztosított időt is meghatározza.

Zenetörténeti szövegalkotás

A feladat egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgázó a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme minimum 2, maximum 4-5 oldal.

A dolgozat témája lehet például:

- egy adott zenetörténeti kor, stílus, műfaj, népzenei stíluskör jellegzetes vonásainak leírása,
- egy, a részletes követelményben megadott zeneszerző munkásságának vázlatos bemutatása, egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművében, egy műfaj kialakulása, változása,
- egy zenetörténeti kor és a kapcsolódó társzművészetek összefüggéseinek feltárása, a történelmi, társadalmi háttér bemutatása.

Általános zenei alapismeretek

Összetett feladatokból álló zenetörténeti és zeneelméleti kérdések.

A feladattípusok lehetnek:

- fogalmi meghatározások (pl. zenei formák, műfajok),
- népzenei, műzenei stílusok azonosítása,
- válaszok illesztése (pl. művek - zeneszerzők párosítása),
- rövid válaszokat igénylő feladatok, kiegészítések,
- zeneelméleti ismeretek, ritmusértékekkel, ritmusképletekkel, metrummal kapcsolatos feladatok.

Dallamátírás

A vizsga során egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallamot kell átírni a tanult hangnemekben (2#-2b) betűkottából a vonalrendszerbe, violinkulcsban, vagy vonalrendszerből betűkottára.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az írásbeli vizsgarészben 100 pont szerezhető. Az értékelési útmutató rögzíti a szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a részletes vizsgakövetelményeket figyelembe véve a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz egy jól hangolt zongora, mely a műdalénekléshez esetlegesen előírt kíséret megszólaltatásához szükséges.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tétel három altételtől áll („A”, „B”, „C”). A vizsgázónak mindhárom altételtől kell húznia egyet. Az altételsoroknak legalább 20-20 tételt kell tartalmazniuk, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. Az altételsornak a követelményrendszer minden témakörét (stíluskörét) érintenie kell.

„A” altétel: egy népdal éneklése szöveggel (maximum két versszakkal), emlékezetből, valamint az énekelt népdal elemzése emlékezetből, a követelményekben meghatározott szempontok szerint. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek kifejtése: téma- és ünnepkör szerinti besorolás.

„B” altétel: egy műdal éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szintek alapján, továbbá az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti, történelmi ismeretek, a társzművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.

Az altételben szereplő műdalokat úgy kell kiválasztani, hogy azok a részletes követelményrendszerben szereplő valamennyi stíluskört érintsék. Az altételeknek a megfelelő formában kell tartalmazniuk a szükséges mellékleteket (a „B” altételben szereplő műdalok és azok zongorakísérete megfelelő hangfekvésben).

Vizsgacsoportonként szükséges: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

„C” altétel: egy középnehéz, periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó dallam lapról olvasása szolmizálva vagy hangnévvel, 2#-2b-ig terjedő hangnemekben.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető. Az értékelés a következő szempontok alapján történik:

„A” altétel: Népdal éneklése és elemzése 15 pont

Feladat: Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, maximum két versszakkal

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

„B” altétel: Egy műdal éneklése és a kapcsolódó ismeretek kifejtése 25 pont Feladat: Műdal éneklése a vizsgakövetelmények meghatározása szerint Az énekelt műdalhoz kapcsolódó ismeretek kifejtése

„C” altétel: Lapról olvasás 10 pont

Feladat: Egy középnehéz, periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó dallam lapról olvasása szolmizálva vagy hangnévvel, 2 # - 2b-ig terjedő hangnemekben.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
I. Dallamdiktálás, Zenefelismerés	II. Zeneelmélet, Zenetörténeti szövegalkotás.	Éneklés, műelemzés, zeneelmélet, lapról olvasás.
60 perc	120 perc	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (60 perc) megoldásával kell kezdeni. A feladatlapokat a 60. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap (120 perc) kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részben a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A II. feladatlapot 120 perc elteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Dallamdiktálás és Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja. A feladatsorok hangzó anyagát a vizsgán a vizsgázók közösen hallgatják meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Dallamdiktálás

A feladat egy egyszólamú és egy kétszólamú, CD-felvételről zongorán lejátszott zenei részlet lejegyzése.

Kiválasztásuk a követelményekben meghatározottak szerint történik. Az egyszólamú dallamokat violinkulcsban, a kétszólamút violinkulcsban, vagy violinkulcs és basszuskulcsban kell leírni a megadott előjegyzéssel. Adott a kezdőhang, a kulcs és a metrum.

A dallamokat mindig teljes terjedelemben hallják a vizsgázók: az egyszólamú dallamot 5-8 alkalommal, a kétszólamú zenei részletet 8-10 alkalommal. A dallamdiktálásokat szünetek tagolják.

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatsorban a hangzó (CD-n rögzített), a Műjegyzékben található zenei szemelvényeket kell felismerni és megnevezni a vizsgakövetelményekben meghatározottak szerint. A zenefelismerés az ismert műrészleteken kívül tartalmazhat olyan ismeretlen zenei szemelvényeket is, ahol a vizsgázónak hangszer kell felismernie vagy a hallott művet a megfelelő zenetörténeti stíluskorszakban kell elhelyeznie.

A műveket egyenként 1-1,5 perces időtartamban, egyszer hallja a vizsgázó,

A hangzó anyag illetve a feladatlap tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladat megoldására biztosított időt is meghatározza.

Zeneelmélet

Ebben a vizsgarészben a vizsgázónak összetett feladatokból álló feladatsorokat kell megoldania. A feladatok a

vizsgáló tudását méri a ritmikai ismeretek, a hangsorok, a hangközök, a hármás- és négyeshangzatok, a funkciók rend és a záratok, a formatani ismeretek, a zenei szakkifejezések és a stílus, műfajelméleti ismeretek területein.

A feladatok lehetnek:

- ritmusértékekkel, ritmusképletekkel, metrummal kapcsolatos feladatok,
- hangsorok elméleti ismerete és kottázása,
- hangközök, hármás- és négyeshangzatok elméleti ismerete és kottázása,
- formatani fogalmak, zenei szakkifejezések és műfajelméleti ismeretek meghatározása.

Zenetörténeti szövegalkotás

A vizsgáló feladata egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgáló a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme minimum 3, maximum 5-6 oldal.

A dolgozat témája lehet:

- egy adott zenetörténeti kor, stílus, műfaj jellegzetes vonásainak leírása,
- egy zeneszerző munkásságának vázlatos bemutatása, esetleg egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművén belül,
- egy zenetörténeti kor és a kapcsolódó társzművészetek összefüggéseinek feltárása,
- egy adott műfaj kialakulásának vázlatos áttekintése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsgarészben 100 pont szerezhető. Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az értékelési útmutató rögzíti a vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga anyagát az „Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények” mellékleteként megjelent műjegyzékben található népdalok és műzenei szemelvények adják. A vizsga során a vizsgáló a közép- és emelt szint anyagából egyaránt kérdezhető.

Az Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények „Szakkifejezések” címe alatt szereplő fogalmakat el kell sajátítania a vizsgálónak. Ezek használatáról a diák mind az írásbeli feladatsorok megoldásakor, mind a szóbeli vizsgarészek teljesítésekor számot ad.

A szóbeli vizsga feltételezi a vizsgakövetelményekben megjelölt teljes zenetörténeti és zeneelméleti tudás birtoklását is.

A tételt a vizsgálónak önállóan kell kifejtenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

Vizsgacsoportonként szükséges: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár. A vizsgáló biztosítja az általa szabadon választott magyar népdal kottáját, valamint társasénekléshez kamarapartnerét.

A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja a műelemzéshez szükséges, a vizsgáló által ismeretlen reneszánsz világi vagy egyházi kórusmű kottáját.

A tételsor jellemzői

A vizsgálónak a kétféle tételtípusból, „A” és „B” altételekből kell húznia egy-egy tételt. Az „A” altétel összetett, mivel öt feladatot tartalmaz. A „B” altétel maga a 6. feladat.

Minden tételtípusnak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. Az altételsoroknak a követelményrendszer minden témakörét, stíluskörét tartalmazniuk kell.

A műdalt és a szemelvényt a tételsor összeállításakor különböző stíluskorszakokból kell választani. A szükséges mellékleteket megfelelő formában a tételeknek tartalmazniuk kell (pl. a műdalok partitúrája, zongorakísérek közép hangfekvésben).

A tétel jellemzői

Az „A” altétel öt feladatot tartalmaz:

1. feladat:

Egy népdal éneklése és elemzése emlékezetből, a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szempontok szerint. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek kifejtése: téma- és ünnepkör, valamint dialektus szerinti besorolás.

A vizsgáló magával hozza az általa szabadon választott magyar népdal kottáját, amelyen a gyűjtésre vonatkozó legfontosabb adatok szerepelnek.

2. feladat:

Egy műdal éneklése emlékezetből, szöveggel, zongorakísérettel vagy társaséneklés, melyben a vizsgázó saját szólamát emlékezetből éneklí. A dal elemzése kotta alapján: az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, történelmi ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) vázlatos kifejtése.

3. feladat:

Műzenei szemelvény éneklése (vagy hangszeres bemutatása) emlékezetből, szöveggel, abszolút névvel vagy szolmizálva.

4. feladat:

Hangsorok éneklése szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig) (-ton és -chord hangsorok, dúr és három féle moll, valamint modális skálák), egészhangú skála éneklése hangnévvel.

5. feladat:

- Hangközéneklés (oktáv hangterjedelmen belül tiszta, kis és nagy) szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig).
- Alaphelyzetű hármashangzat éneklése azonos hangmagasságról indítva, szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig).
- Domináns szeptimakkord éneklése alaphelyzetben oldással, szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig).

A „B” *altétel* egy feladatot tartalmaz:

6. feladat:

Egy műzenei részlet lapról éneklése a követelményrendszerben meghatározottak szerint. (Középnéhez, periódus terjedelmű, moduláló barokk, klasszikus, romantikus vagy 20. századi dallam lapról éneklése szolmizálva vagy hangnévvel 4#–4b-ig).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik. Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető a következő megosztásban.

„A” *altétel*:

1. feladat: Népdal 12 (6+6) pont

Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, két versszakkal.

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből.

2. feladat: Műdal 12 (6+6) pont

Egy műdal éneklése emlékezetből, szöveggel (szóló ének, illetve kamaraének).

Az énekelt műdal elemzése kottából.

3. feladat: Műzenei szemelvény 4 pont

Egy műzenei szemelvény éneklése (vagy hangszeres bemutatása) emlékezetből, szöveggel, abszolút névvel vagy szolmizálva.

4. feladat: Hangsorok 6 (2+2+2) pont

Három hangsor éneklése szolmizálva, egészhangú skála esetében hangnévvel felfelé és lefelé.

5. feladat: Hangköz és hangzatok 6 (2+2+2) pont

Hangköz éneklése szolmizálva és hangnévvel.

Hármashangzat éneklése szolmizálva és hangnévvel.

Domináns szeptimakkord éneklése oldással, szolmizálva és hangnévvel.

„B” *altétel*:

6. feladat: Lapról olvasás 10 pont.